

Πράξη:

«Ανάπτυξη μεθοδολογίας και ψηφιακών διδακτικών σεναρίων για τα γνωστικά αντικείμενα της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης»

Άξονες Προτεραιότητας 1-2-3 Οριζόντια Πράξη

ΟΠΣ: 479325, ΣΑΕ: 2014ΣΕ24580051 ΕΣΠΑ 2007-2013

Υποέργο 1 :

«Ανάπτυξη μεθοδολογίας και δειγματικών σεναρίων για τα γνωστικά αντικείμενα της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης»

08/07/2015

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ ΔΡΑΣΗΣ 2.1

Π.2.1.1.

Τεύχος μελέτης εξειδίκευσης μεθοδολογίας, ανάπτυξης προδιαγραφών και μεθοδολογίας επιλογής των σεναρίων των εκπαιδευτικών για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης ανά γνωστικό αντικείμενο για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στο γνωστικό αντικείμενο «ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ» *

Όνοματεπώνυμο: ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΡΟΚΙΔΗ

Ιδιότητα: ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

(* αν έχει γίνει περαιτέρω επιμερισμός του γνωστικού αντικειμένου ή αναφέρεται πιο συγκεκριμένη βαθμίδα εκπαίδευσης στο έγγραφο της ανάθεσης έργου σε εσάς, θα πρέπει να προστεθεί σε αυτό το σημείο)

(Υπογραφή)

Περιεχόμενα

- Εισαγωγή
- Διδακτικά σενάρια
- Αρχές διδασκαλίας
- Σκοποί
- Στόχοι
- Διδακτικές Μέθοδοι – Παιδαγωγική Προσέγγιση
- Ανάπτυξη και εφαρμογή του σεναρίου
- Βασικά στοιχεία ενός σεναρίου
- Αξιολόγηση ενός διδακτικού σεναρίου
- Λογισμικά κατάλληλα για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας
- Συμπεράσματα
- Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

Το παρόν τεύχος έχει ως σκοπό την σύνθεση των μελετών των προδιαγραφών εξειδίκευσης που απαιτούνται για τη σχεδίαση και ανάπτυξη ενός ψηφιακού διδακτικού σεναρίου στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας τόσο στην Α΄, όσο και στη Β΄ τάξη του γυμνασίου. Σκοπό έχει την παροχή όλων εκείνων των ειδικών στοιχείων που είναι αναγκαίες προϋποθέσεις για την δημιουργία διδακτικών σεναρίων στο γνωστικό αντικείμενο της Οικιακής Οικονομίας και παρέχονται όλες τις πληροφορίες για την μεθοδολογία και το επιστημονικότητα που είναι απαραίτητες για τους εκπαιδευτικούς που θα θελήσουν να δομήσουν εκπαιδευτικά σενάρια.

Η εξειδίκευση των προδιαγραφών ακολουθεί τη λογική σύμφωνα με την οποία δομούνται διεθνώς τα διδακτικά σενάρια εστιάζοντας επιπροσθέτως στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διέπουν το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας στον ελλαδικό χώρο.

Διδακτικά σενάρια

Η δημιουργία ενός διδακτικού σεναρίου, ψηφιακού ή μη, είναι αναγκαίο να πληροί ορισμένες προδιαγραφές. Δίχως τις συγκεκριμένες προδιαγραφές που αναλύονται στη συνέχεια δε νοείται διδακτικό σενάριο. Σε θεωρητικό επίπεδο δύναται να υποστηρίξει κανείς ότι είναι εφικτός ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός διδακτικού σεναρίου σε κάθε γνωστικό αντικείμενο και σε κάθε επιμέρους ενότητά του. Σε πρακτικό επίπεδο, όμως, δεν είναι πάντοτε εφικτό να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί ένα διδακτικό σενάριο, το οποίο θα περιέχει το σύνολο των απαραίτητων προδιαγραφών, καθώς δύναται να υπάρξουν ορισμένες δυσκολίες που θα λειτουργούν ανασταλτικά προς αυτή την κατεύθυνση.

Το διδακτικό σενάριο μπορεί να αποτελεί προϋπόθεση για την διδασκαλία ενός μαθήματος και μπορεί να είναι ο καλύτερος τρόπος για την ανάπτυξη της

μεθοδολογίας που ο εκπαιδευτικός έχει αποφασίσει για την διδασκαλία του μαθήματος του. Φυσικά για να το δημιουργήσει είναι αναγκαίες οι βασικές προδιαγραφές και ο σχεδιασμός του στις σωστές βάσεις.

Αναφορικά με το γνωστικό αντικείμενο της Οικιακής Οικονομίας η δημιουργία διδακτικών σεναρίων, ψηφιακών ή μη, είναι δυνατή για το σύνολο των ενοτήτων των σχολικών εγχειριδίων της Α' και Β' τάξης του γυμνασίου. Σε αυτά μπορεί να περιέχονται κατά περίπτωση καινοτόμα στοιχεία αναλόγως την κρίση του εκπαιδευτικού, το μαθητικό δυναμικό και τα παρεχόμενα διδακτικά και άλλα μέσα.

Αρχές διδασκαλίας

Η διδασκαλία οποιουδήποτε γνωστικού αντικείμενου οφείλει να είναι βασισμένη σε συγκεκριμένες αρχές. Ορισμένες από τις αρχές διδασκαλίας που εφαρμόζονται στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας είναι: της αυτενέργειας, καθοδηγούμενης και αυθόρμητης, της ατομικότητας, της κοινωνικότητας, του ενδιαφέροντος, της βιωματικότητας, της εργασίας, της παιδαγωγικής ενθάρρυνσης, της εμπέδωσης, της εγγύτητας στη ζωή και της εποπτείας (Κουτρούμπα, 2004).

Οι αρχές της αυτενέργειας, της εγγύτητας στη ζωή, της κοινωνικότητας και της βιωματικότητας θεωρούνται ουσιαστικά ως προαπαιτούμενες στη διδασκαλία της Οικιακής Οικονομίας, καθώς πηγάζει και από το σκοπό του μαθήματος. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΦΕΚ 33, 1998), σκοπός του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας της Α' και Β' τάξης του γυμνασίου είναι να καταστήσει το εύπλαστο άτομο της εφηβικής και προεφηβικής ηλικίας, ενεργητικό, αυτοδύναμο και υπεύθυνο, προσφέροντάς του, κατά το δυνατόν, το σύνολο των στοιχείων, τα οποία έχει ανάγκη για την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Αναφορικά με την αρχή της εποπτείας είναι αξιοσημείωτο ότι στην παραδοσιακή προσέγγιση του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας είχε περιορισμένο ρόλο, ο οποίος βασιζόταν στην προσωπική ικανότητα του / της εκπαιδευτικού να δημιουργεί παραστάσεις κυρίως μέσω του προφορικού λόγου (Κουτρούμπα, 2004).

Για το λόγο αυτό τα όποια σενάρια δημιουργούνται θα πρέπει να βασίζονται στην βιωματική μάθηση και στις ομαδοσυνεργατικές μεθόδους προκειμένου να επιτευχθεί η μεγαλύτερη συμμετοχή των μαθητών ειδικά σε ένα γνωστικό αντικείμενο όπως αυτό της Οικιακής Οικονομίας που ως κοινωνική επιστήμη από την φύση της άπτεται της καθημερινής ζωής του ατόμου και της οικογένειας.

Τα διδακτικά σενάρια, ψηφιακά ή μη, για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας ακολουθούν τις ίδιες αρχές διδασκαλίας που εφαρμόζονται σε μια συνηθισμένη διδασκαλία. Το περιεχόμενο του διδακτικού σεναρίου αναλόγως της θεματικής του πιθανότατα να ευνοεί περισσότερο την υιοθέτηση ορισμένων αρχών σε σχέση με άλλες.

Σκοποί

Κάθε διδακτικό σενάριο ανεξάρτητα από το γνωστικό αντικείμενο οφείλει να έχει ένα συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος θα εκφράζεται σε επιμέρους στόχους (γνωστικούς, μαθησιακούς κ.ά). Ο σκοπός του διδακτικού σεναρίου είναι απαραίτητο να

βρίσκεται σε πλήρη συμφωνία με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του μαθήματος και με τις οδηγίες στο βιβλίο του καθηγητή, καθώς και ευρύτερα με το σκοπό του μαθήματος.

Αντιστοίχως και τα ψηφιακά διδακτικά σενάρια είναι απαραίτητο να κινούνται στην παραπάνω κατεύθυνση, μολονότι η εισαγωγή στοιχείων των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε) είναι πιθανό να επιφέρει κάποια μικρή, αλλά όχι ουσιαστική παρέκκλιση.

Ο σκοπός ενός διδακτικού σεναρίου στην Οικιακή Οικονομία οφείλει να ακολουθεί τη σκοποθεσία του αναλυτικού προγράμματος σπουδών αναφορικά με το υπό μελέτη ζήτημα και να κινείται στην κατεύθυνση του ευρύτερου σκοπού του γνωστικού αντικείμενου. Συνεπώς, σε ένα διδακτικό σενάριο ο / η εκπαιδευτικός έχει εκ των προτέρων γνώση ποιος πρέπει να είναι ο σκοπός του.

Στόχοι

Η διδασκαλία πραγματοποιείται με απώτερο σκοπό την υλοποίηση συγκεκριμένων στόχων, οι οποίοι έχουν τεθεί από τους εκπαιδευτικούς πριν την έναρξη της διδασκαλίας και είναι προσαρμοσμένοι στην ηλικία, στις γνωστικές και μαθησιακές ικανότητες των μαθητών, στα παρεχόμενα διδακτικά μέσα κ.ά.

Οι στόχοι αυτοί μπορεί να γίνονται και περισσότερο ειδικοί και αυτό να οφείλεται στις ειδικές συνθήκες που επικρατούν στο σχολείο που υλοποιείται το μάθημα. Συνήθως εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες όπως η σύνθεση του δυναμικού της τάξης, η τοποθεσία του σχολείου αλλά και οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες που επικρατούν την δεδομένη χρονική στιγμή.

Στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας τίθενται στόχοι γνωστικοί και μαθησιακοί, οι οποίοι ποικίλουν ανάλογα με τη διδακτική ενότητα και την τάξη. Συγκεκριμένοι γνωστικοί στόχοι για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας ορίζονται στο βιβλίο του καθηγητή κάθε μαθήματος και κάθε τάξης (Αμπελιώτης κ.ά, 2007, Αποστολόπουλος κ.ά, 2007). Σε κάθε περίπτωση ο / η εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να επεκτείνει τους στόχους αν κρίνει ότι το μαθητικό δυναμικό δύναται να ανταποκριθεί επιτυχώς σε αυτούς.

Εφόσον, όμως, γίνεται λόγος για ψηφιακά διδακτικά σενάρια είναι απαραίτητο να τεθούν επιπλέον στόχοι που αφορούν την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε στη διδακτική πράξη. Η χρήση των Τ.Π.Ε στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας συνιστά αδήριτη ανάγκη, καθώς επιτυγχάνεται η τόνωση του ενδιαφέροντος των μαθητών, καθώς η υιοθέτηση μορφών διδασκαλίας, στις οποίες γίνεται χρήση των Τ.Π.Ε, εμπλουτίζει και βελτιώνει τη μαθησιακή διαδικασία, ενώ συγχρόνως, βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν ποικίλες δεξιότητες σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο (Βοσνιάδου, 2006, Μικρόπουλος, 2006). Επομένως, είναι απαραίτητο να υπάρξουν στόχοι ως προς την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε, οι οποίοι θα είναι προσαρμοσμένοι στις δυνατότητες των μαθητών.

Οι στόχοι κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες: σε χαμηλού επιπέδου που αφορούν απλές γνώσεις και σε υψηλού επιπέδου που είναι πιο σύνθετοι. Ο / η εκπαιδευτικός οφείλει να προσαρμόσει τους στόχους λαμβάνοντας υπόψη τις γνωστικές, μαθη-

άλλες ικανότητες των μαθητών. Σε κάθε περίπτωση η αδυναμία επίτευξης

ορισμένων στόχων δε συνιστά αποτυχία της διδασκαλίας ή του διδακτικού σεναρίου, ψηφιακού ή μη, αλλά ίσως υποδηλώνει την ανάγκη για μεγαλύτερη μεθοδικότητα κατά την προετοιμασία τους από τον / την εκπαιδευτικό.

Μέσω του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας επιδιώκεται η αλλαγή ή διαμόρφωση στάσεων και συμπεριφορών, καθώς και η απόκτηση δεξιοτήτων που θα συνεισφέρουν στην πιο ομαλή και επιτυχημένη ένταξη των μαθητών στο κοινωνικό σύνολο. Επομένως, ο / η εκπαιδευτικός δύναται να υιοθετήσει κατά περίπτωση ένα μοντέλο ταξινόμησης των διδακτικών στόχων όπως των Bloom, Krathwohl, Kibler κ.ά, το οποίο θεωρεί ότι ικανοποιεί τις προσδοκίες του και επιτυγχάνει του τιθέμενους στόχους της ενότητας ή του κεφαλαίου στην κατεύθυνση της ομαλής και επιτυχημένης ένταξης των μαθητών στο κοινωνικό σύνολο.

Οι όποιοι στόχοι θα τεθούν σε ένα διδακτικό σενάριο θα πρέπει να συνδέονται άμεσα με το θέμα της αξιολόγησης της όλης εκπαιδευτικής ή και διδακτικής διαδικασίας. Θα πρέπει να είναι εκείνοι που αποδεδειγμένα θα έχουν επιτευχθεί στο τέλος της διδασκαλίας και θα αφορούν όχι μόνο τους μαθητές αλλά και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι θα πρέπει και οι ίδιοι να αυτοαξιολογούν τα έργα τους ύστερα από το πέρας της διαδικασίας. Ταυτόχρονα μπορεί να αποτελούν σημαντικό παράγοντα αναπροσαρμογής μεθοδολογίας ή και παρουσίασης του διδακτικού αντικειμένου ή ακόμη και επανασχεδιασμού του όποιου διδακτικού σεναρίου έχει δημιουργηθεί για την επίτευξή τους.

Διδακτικοί Μέθοδοι – Παιδαγωγική Προσέγγιση

Στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας δύνανται να χρησιμοποιηθούν ποικίλες μέθοδοι και μορφές διδασκαλίας. Ως μέθοδος διδασκαλίας ορίζεται η συστηματική πορεία, την οποία ακολουθεί ο εκπαιδευτικός, ώστε να διατυπώσει τους στόχους, να οδηγηθεί στην επιλογή των κατάλληλων διδακτικών μέσων, να παρουσιάσει το διδακτικό υλικό στους μαθητές και να συνεισφέρει στην ανάπτυξη γνωστικών και ψυχοσυναισθηματικών δεξιοτήτων (Γιαννούλης, 1993).

Η παραγωγική, η επαγωγική και δευτερευόντως η συγκριτική και η πειραματική αποτελούν τις μεθόδους διδασκαλίας που επιλέγει ο εκπαιδευτικός που διδάσκει το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, προκειμένου να παρουσιάσει την εκάστοτε ενότητα. Η επιλογή της καταλληλότερης μεθόδου έγκειται στο διδάσκοντα, ο οποίος θα προβεί σε αυτήν με γνώμονα τις ικανότητες των μαθητών του, το γνωστικό τους υπόβαθρο και την εκάστοτε προς διδασκαλία ενότητα. Οι μορφές διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας είναι: η διάλεξη, η ερωτηματική – διαλογική, η διδασκαλία με τη χρήση εποπτικών μέσων, η ομαδοσυνεργατική, η βιωματική κ.ά.

Ως προς τα ψηφιακά διδακτικά σενάρια προσφορότερες μορφές διδασκαλίας θεωρούνται η ομαδοσυνεργατική και η διδασκαλία με τη χρήση εποπτικών μέσων. Ουσιαστικά, στα ψηφιακά διδακτικά σενάρια επιτυγχάνεται ένας συγκερασμός της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας με τη διδασκαλία με τη χρήση εποπτικών μέσων.

Η
πι-

λογή των μορφών διδασκαλίας είναι αδήριτη ανάγκη να πραγματοποιείται με πολλή προσοχή και σκέψη, προκειμένου να επιτυγχάνονται ευκολότερα οι τιθέμενοι στόχοι.

Ο / η εκπαιδευτικός οφείλει να εναλλάσσει τις μεθόδους και τις μορφές διδασκαλίας, ώστε να διατηρεί αυξημένο το μαθησιακό ενδιαφέρον των μαθητών. Η εναλλαγή των μεθόδων και των μορφών διδασκαλίας είναι απαραίτητο να πραγματοποιείται με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην κουράζει και αποσυντονίζει τους μαθητές, καθώς σε αυτή την περίπτωση θα μειωθεί το μαθησιακό ενδιαφέρον και θα υλοποιηθούν λιγότεροι στόχοι.

Ιδιαίτερα χρήσιμες μαθησιακές διαδικασίες αποδεικνύονται οι ομαδικές εργασίες, τα projects, οι δραστηριότητες επίλυσης προβλήματος, τα διλήμματα κ.ά. Αυτές είναι ορισμένες μόνο από τις ποικίλες επιλογές που έχουν οι διδάσκοντες για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, οι οποίες παράλληλα, ενδείκνυνται για τα διδακτικά σενάρια.

Ανάπτυξη και εφαρμογή του σεναρίου

Η περάτωση ενός διδακτικού σεναρίου προϋποθέτει προηγουμένως τη διενέργεια δύο φάσεων. Η πρώτη φάση περιλαμβάνει την ανάπτυξη του σεναρίου, δηλαδή τη θεωρητική σύλληψή του και η δεύτερη φάση την εφαρμογή του – την υλοποίηση του στην πράξη.

Στην πρώτη φάση ο / η εκπαιδευτικός οφείλει να προετοιμάσει κατά το δυνατόν πιο λεπτομερώς τη διδασκαλία. Ως προετοιμασία της διδασκαλίας νοείται η επιλογή της τιθέμενης στοχοθεσίας, των μεθόδων και μορφών διδασκαλίας, των κατάλληλων διδακτικών μέσων και λογισμικών (εφόσον χρησιμοποιηθούν και οι Τ.Π.Ε), η δημιουργία των φύλλων εργασίας, η χρονική κατανομή των δραστηριοτήτων κ.ά. Ο / η εκπαιδευτικός είναι απαραίτητο να μπορεί να περιγράφει με σαφήνεια και απλότητα στους μαθητές του τη διαδικασία υλοποίησης του διδακτικού σεναρίου και να την αποτυπώνει επιτυχημένα στις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας. Θα πρέπει επίσης να υπάρχουν παιχνίδια ρόλων και ειδικά για το γνωστικό αντικείμενο της Οικιακής Οικονομίας στα διδακτικά σενάρια είναι σκόπιμο να υπάρχουν περιπτώσεις μελέτης προβλημάτων της καθημερινής ζωής στις οποίες οι ίδιοι οι μαθητές θα βρίσκουν τις λύσεις που θα βασίζονται στην χρήση του μαθησιακού υλικού που θα τους έχει παραχθεί στο θεωρητικό μέρος του σεναρίου. Είναι σημαντικό για το διδακτικό σενάριο να έχει και μια πρακτική αξία, προκειμένου από την μια πλευρά να επιτευχθεί η αναγκαία και αναμενόμενη αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών και από την άλλη η μεταγνωστική δεξιότητα των μαθητών οι οποίοι στην συνέχεια θα έχουν αποκτήσει την ικανότητα να μεταφέρουν τις γνώσεις τους μαζί με τις ειδικές δεξιότητες που έχουν δομήσει στην καθημερινή ζωή τους με γενικότερο σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητας της.

Στη δεύτερη φάση ο εκπαιδευτικός καλείται να υλοποιήσει όσα είχε σχεδιάσει στην πρώτη φάση σε θεωρητικό επίπεδο. Η επιτυχής υλοποίηση της δεύτερης φάσης είναι σε άμεση συνάρτηση με το επιτυχή σχεδιασμό κατά το πρώτο στάδιο. Εφόσον

αναγκαίο ο / η εκπαιδευτικός οφείλει να αναπροσαρμόσει κατά τη διάρκεια της δεύτερης φάσης το σχεδιασμό που πραγματοποιήθηκε στην πρώτη φάση. Γι' αυτό είναι αναγκαίο οι διδάσκοντες να έχουν εκ των προτέρων κάποιες εναλλακτικές λύσεις σε περίπτωση που δημιουργηθούν προβλήματα ή αστοχίες στο ψηφιακό

διδασκτικό σενάριο όπως: η αδυναμία πρόσβασης στο διαδίκτυο, η βλάβη ηλεκτρονικού υπολογιστή κ.ά.

Βασικά στοιχεία σεναρίου

Ένα διδασκτικό σενάριο για να θεωρηθεί πλήρες είναι απαραίτητο να έχει προκαθορισμένα ορισμένα στοιχεία όπως: το χώρο υλοποίησης, την εκτιμώμενη διάρκεια, τις προαπαιτούμενες γνώσεις, την οργάνωση της τάξης, τα φύλλα εργασίας, τις συμπληρωματικές πληροφορίες, την αξιολόγηση κ.ά.

Ο χώρος υλοποίησης ενός διδασκτικού σεναρίου στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας ποικίλει ανάλογα με την ενότητα. Ένα διδασκτικό σενάριο μπορεί να υλοποιηθεί στην αίθουσα διδασκαλίας, στο εργαστήριο πληροφορικής ή ακόμα και σε εξωτερικό χώρο. Εφόσον στη σχολική αίθουσα υφίσταται διαδραστικός πίνακας και σύνδεση στο διαδίκτυο τότε το σενάριο είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί στη σχολική αίθουσα αντί στο εργαστήριο πληροφορικής.

Εάν επιλεγεί ως χώρος διεξαγωγής της διδασκαλίας το εργαστήριο πληροφορικής ο εκπαιδευτικός οφείλει να έχει ελέγξει αν λειτουργούν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και να έχει φροντίσει για την εγκατάσταση σε αυτούς των λογισμικών που θα χρειαστούν για την υλοποίηση του διδασκτικού σεναρίου. Σε κάθε περίπτωση τα λογισμικά που χρησιμοποιούνται κατά τη διεξαγωγή του διδασκτικού σεναρίου είναι χρήσιμο να είναι απλά στη χρήση τους και να προσελκύουν και να διατηρούν το μαθησιακό ενδιαφέρον των μαθητών.

Ένα διδασκτικό σενάριο θα μπορούσε να υλοποιηθεί και σε εξωτερικό χώρο σε μια διδασκαλία έξω από τα όρια της τάξης. Σε αυτή την περίπτωση ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει προετοιμαστεί κατάλληλα και να έχει πάντα την εναλλακτική περίπτωση όταν υπάρξουν αντικειμενικές δυσκολίες (πχ. Καιρού).

Η εκτιμώμενη διάρκεια του διδασκτικού σεναρίου ποικίλει ανά ενότητα. Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας διδάσκεται δύο ώρες εβδομαδιαίως στην Α' τάξη του γυμνασίου και μία ώρα στη Β' τάξη του γυμνασίου. Επομένως, δεν είναι ορθό η διάρκεια του σεναρίου να υπερβαίνει τις τρεις διδασκτικές ώρες, καθώς αυξάνονται οι δυσκολίες υλοποίησής του και μειώνεται το μαθησιακό ενδιαφέρον. Ειδικά για τη Β' τάξη του γυμνασίου τα διδασκτικά σενάρια σκόπιμο είναι να μην υπερβαίνουν τις δύο διδασκτικές ώρες. Εάν, όμως, πρόκειται για διαθεματικά σενάρια, είναι δυνατή η υπέρβαση των δύο διδασκτικών ωρών, καθώς τμήματα του σεναρίου και δραστηριότητες των φύλλων εργασίας δύνανται να υλοποιηθούν από τους διδάσκοντες του μαθήματος ή των μαθημάτων που πραγματοποιείται διαθεματική προσέγγιση (Καδιγιαννόπουλος κ.ά, 2014).

ράλληλα ένα διδακτικό σενάριο μπορεί να αποτελέσει μέρος μιας επανάληψης κάποιας ενότητας και ο ειδικός στόχος του μπορεί να είναι η εμπέδωση του μαθησιακού υλικού με την απόκτηση κάποιας δεξιότητας που θα οδηγήσει σε μεταγνωστική ικανότητα.

Διαθεματικότητα καλείται ο τρόπος οργάνωσης του αναλυτικού προγράμματος, ο οποίος καταργεί τα διακριτά μαθήματα και αντιμετωπίζει τη γνώση ως ολότητα, ενώ ταυτόχρονα, προκαλεί και ενισχύει το ενδιαφέρον των μαθητών μέσα από τη συλλογική διερεύνηση θεμάτων, ζητημάτων και προβληματικών καταστάσεων, συνεισφέροντας στη μεγαλύτερη κατανόηση και εμπάθυνση της ύλης, καθώς και στην ολιστική προσέγγισή της (Ματσαγγούρας, 2008).

Η Οικιακή Οικονομία αποτελεί γνωστικό αντικείμενο με σύγχρονο, διεπιστημονικό και συνεχώς εξελισσόμενο περιεχόμενο, το οποίο μελετά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ανθρώπου στο οικογενειακό και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον (Κουτρούμπα, 2004) και προσφέρεται για διαθεματικές προσεγγίσεις με πληθώρα γνωστικών αντικειμένων όπως: τα Μαθηματικά, η Γεωγραφία – Γεωλογία, η Πληροφορική κ.ά (Φαρσάρης & Καδιγιαννόπουλος, 2012, Καδιγιαννόπουλος κ.ά, 2014). Η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης συμβάλλει στην ενίσχυση του μαθησιακού ενδιαφέροντος και προσφέρει επιπλέον εργαλεία προσέγγισης της γνώσης στον εκπαιδευτικό.

Οι γνώσεις που είναι απαραίτητο να έχουν οι μαθητές για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις ενός διδακτικού σεναρίου είναι σε άμεση εξάρτηση με την υπό ανάπτυξη ενότητα. Ειδικότερα, αναφορικά με την ύλη της Β΄ τάξης οι μαθητές έχουν σε σημαντικό βαθμό το απαιτούμενο γνωστικό υπόβαθρο στην πλειονότητα των ενοτήτων από την Α΄ τάξη του γυμνασίου. Όσον αφορά την ύλη της Α΄ γυμνασίου οι μαθητές πιθανόν να έχουν αποκτήσει ορισμένες γνώσεις είτε από τη φοίτησή τους στο δημοτικό σχολείο, είτε από την κοινωνική τους εμπειρία.

Η οργάνωση της τάξης αποτελεί απόφαση αποκλειστικά και μόνο του εκάστοτε διδάσκοντα / ουσας. Η σύγχρονη τάση κατά την υλοποίηση διδακτικών σεναρίων είναι η τάξη να οργανώνεται σύμφωνα με τα πρότυπα της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές χωρίζονται σε ανομοιογενείς ομάδες ως προς το φύλο και τις γνωστικές και μαθησιακές ικανότητες, τους ανατίθενται συγκεκριμένοι ρόλοι, λαμβάνουν φύλλα εργασίας και προσπαθούν από κοινού να φέρουν εις πέρας τις δραστηριότητες που περιέχουν.

Για τον χωρισμό των ομάδων που θα εργαστούν πάνω στα ειδικά φύλλα εργασίας που καθορίζονται από το διδακτικό σενάριο μπορεί να χρησιμοποιηθούν στοιχεία του γνωστικού μέρους του μαθήματος ή και ειδικά στοιχεία από τις περιπτώσεις μελέτης που ίσως εμπεριέχονται.

Στην περίπτωση των ψηφιακών διδακτικών σεναρίων αποτελεί κομβικό παράγοντα ο αριθμός των διαθέσιμων ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς με γνώμονα αυτόν θα καθοριστεί ο αριθμός των ομάδων και των μελών τους.

Τα φύλλα εργασίας είναι απολύτως απαραίτητα για την εξέλιξη και την πληρότητα ενός διδακτικού σεναρίου. Οι δραστηριότητες των φύλλων εργασίας πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στο γνωστικό επίπεδο και τις ικανότητες των μαθητών, καθώς και στις διαθέσιμες υλικοτεχνικές υποδομές, να χρησιμοποιηθούν σε περιπτώσεις

προβολής οπτικοακουστικού υλικού και φυσικά είναι αναγκαίο να είναι δομημένα και πάλι βασισμένα στην στοχοθεσία που έχει τεθεί, γενική ή ειδική.

Ο αριθμός των δραστηριοτήτων των φύλλων εργασίας είναι χρήσιμο να είναι περιορισμένος, χρονικά επιτεύξιμος και με συγκεκριμένη στόχευση ως προς τους τιθέμενους στόχους. Για δραστηριότητες των φύλλων εργασίας που απαιτείται η χρήση λογισμικών ή άλλων εργαλείων δημιουργούνται ιδιαίτερες ανάγκες και δυσκολίες. Γι' αυτό ο εκπαιδευτικός πρέπει να επιλέγει λογισμικά και εκπαιδευτικά εργαλεία,

τα οποία είναι εύκολα στη χρήση από τους μαθητές και δεν απαιτούν ιδιαίτερο χρόνο εξοικείωσης.

Ιδιαίτερη επισήμανση χρήζει, επίσης, το γεγονός ότι η δημιουργία φύλλων εργασίας δε μεταφράζεται αυτόματα σε δημιουργία διδακτικού σεναρίου. Τα φύλλα εργασίας είναι πολύτιμα εργαλεία για την επίτευξη κυρίως γνωστικών και μαθησιακών στόχων, αλλά αυτόνομα δεν αποτελούν διδακτικό σενάριο.

Συχνά οι μαθητές για να φέρουν εις πέρας ορισμένες από τις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας χρειάζονται επιπλέον πληροφορίες. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να τους δίνονται με συνοπτικό και σαφή τρόπο, ώστε να συνεισφέρουν στην ταχύτερη και επιτυχέστερη πραγματοποίησή τους.

Όσα αναλύθηκαν παραπάνω αποτελούν τα κύρια στοιχεία, τα οποία πρέπει να περιέχει ένα διδακτικό σενάριο για να θεωρηθεί πλήρες και να μπορεί ο εκπαιδευτικός να οδηγηθεί στην υλοποίησή του.

Αξιολόγηση ενός διδακτικού σεναρίου

Η αξιολόγηση ενός διδακτικού σεναρίου έχει δύο διαστάσεις. Η μία διάσταση αφορά τους διδασκόμενους και η άλλη τους διδάσκοντες. Η αξιολόγηση των διδασκόμενων μπορεί να είναι διαγνωστική, διαμορφωτική και τελική. Η διαμορφωτική αξιολόγηση επιτυγχάνεται μέσω των δραστηριοτήτων στα φύλλα εργασίας, ενώ η τελική αξιολόγηση είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί με ποικίλους τρόπους όπως: ερωτήσεις αντιστοίχισης, σωστού – λάθους, συμπλήρωσης κενών κ.ά.

Ειδικότερα, στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, και στα διδακτικά σεναριά του, είναι εφικτή η χρησιμοποίηση όλων των παραπάνω μορφών και τρόπων αξιολόγησης. Η επιλογή του τρόπου τελικής αξιολόγησης έγκειται αποκλειστικά στον εκπαιδευτικό, ο οποίος ανάλογα με το γνωστικό και μαθησιακό επίπεδο των μαθητών, το διαθέσιμο χρόνο και τα προσφερόμενα μέσα καλείται να πραγματοποιήσει την καλύτερη δυνατή επιλογή.

Όσον αφορά τους διδάσκοντες η αξιολόγηση αποβλέπει στον έλεγχο της επιτυχίας των στόχων του σεναρίου. Η περιορισμένη ή μη, επίτευξη των στόχων αποτελεί ένδειξη ότι είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθούν αλλαγές στο σχεδιασμό του διδακτικού σεναρίου, καθώς και στον τρόπο επίτευξης των στόχων του. Επιπροσθέτως, η αξιολόγηση βοηθά στον εντοπισμό των αδυναμιών του διδακτικού σεναρίου, ώστε στη συνέχεια να υπάρξει βελτίωση του. Επίσης, είναι δυνατό να υπάρξουν επεκτάσεις και διαφοροποιήσεις του διδακτικού έργου στην κατεύθυνση της ευκολότερης

τερης επίτευξης των στόχων που θέτει ο / η εκπαιδευτικός, καθώς και εμπλουτισμός του με νέα στοιχεία, καινοτόμα ή μη.

Η χρήση κατάλληλων ενεργητικών ρημάτων στην δημιουργία της στοχοθεσίας ενός σεναρίου μπορούν να βοηθήσουν στην καλύτερη αποτίμηση της αξιολόγησης του σεναρίου αλλά και να χρησιμοποιηθούν για πιθανές διορθωτικές κινήσεις κατά την διάρκεια της όλης διαδικασίας.

Λογισμικά κατάλληλα για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας

Η δημιουργία και υλοποίηση ενός ψηφιακού σεναρίου προϋποθέτει στις περισσότερες των περιπτώσεων τη χρήση λογισμικών μέσω των οποίων θα επιτυγχάνονται

συγκεκριμένοι στόχοι. Αποκλειστικά για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας έχει παραχθεί μόνο ένα εκπαιδευτικό λογισμικό, η «ΕΣΤΙΑ», που καλύπτει σχεδόν το σύνολο των εννοιών των σχολικών εγχειριδίων της Α' και Β' τάξης του γυμνασίου. Η συνεχής χρήση του, όμως, δύναται να προκαλέσει μονοτονία στους μαθητές και να μειώσει το ενδιαφέρον τους. Επομένως, είναι επιβεβλημένο κάθε εκπαιδευτικός που διδάσκει το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο να αναζητήσει λογισμικά που θα ικανοποιούν, άμεσα ή έμμεσα, τις ανάγκες της μαθησιακής διαδικασίας.

Η αξιοποίηση στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας λογισμικών, των οποίων ο σχεδιασμός και η χρήση ενδείκνυται κυρίως για την ύλη άλλων μαθημάτων, στηρίζεται εκτός από τη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και στη θεωρία μάθησης του κοινωνικοπολιτισμικού κονστρουκτιβισμού. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη θεωρία η μάθηση αποτελεί μία διαδικασία προσωπικής κατασκευής της γνώσης. Η διαδικασία προσωπικής κατασκευής της γνώσης βασίζεται πάνω σε προγενέστερες γνώσεις που ενδεχομένως αποκτήθηκαν από άλλα μαθήματα, οι οποίες μεταβάλλονται με κατάλληλο τρόπο, προκειμένου να συζευχθούν με τη νέα γνώση (Μακρίδου – Μπούσιου, 2003, Gijbels et al, 2006).

Επομένως, προτείνεται η χρήση λογισμικών, τα οποία είναι κατασκευασμένα για άλλα γνωστικά αντικείμενα, αλλά ανταποκρίνονται πλήρως ή αρκετά ικανοποιητικά στους στόχους που τίθενται για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας στο βιβλίο του καθηγητή (Αμπελιώτης κ.α., 2007, Αποστολόπουλος κ.α., 2007). Ενδεικτικά τέτοια λογισμικά είναι μεταξύ άλλων: η «ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ», η «Χημεία Β' - Γ' Γυμνασίου» και η «Βιολογία Α'- Γ' Γυμνασίου», τα οποία διδάσκονται παράλληλα στο δεύτερο επίπεδο επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην αξιοποίηση των Τ.Π.Ε στη διδακτική πράξη (Ζαγούρας κ.ά., 2010), αλλά και άλλα που είναι εγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας όπως τα λογισμικά «ΚΟΤΙΝΟΣ», το «Α' Πρώτες Βοήθειες (Interactive First Aid)», το «ΤΡΟΧΑΙΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ: ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ» κ.ά. Πιο αναλυτικά υπάρχει τουλάχιστον ένα λογισμικό κατάλληλο, εγκεκριμένο από το Υπουργείο Παιδείας, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διδασκαλία κάθε κεφαλαίου των σχολικών εγχειριδίων της Οικιακής Οικονομίας στην Α' και Β' τάξη του γυμνασίου (Καδιγιαννόπουλος & Φαρσάρης, 2013).

Κα-
τα-

ληκτικά υφίσταται σημαντικός αριθμός λογισμικών, τα οποία δύνανται να χρησιμοποιηθούν στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας και ειδικότερα κατά την υλοποίηση ψηφιακών διδακτικών σεναρίων.

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας όσα ειπώθηκαν παραπάνω διαπιστώνει κανείς ότι η δημιουργία ενός ψηφιακού διδακτικού σεναρίου στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας πρέπει να ακολουθεί συγκεκριμένα βήματα και να πληροί ορισμένες προδιαγραφές. Κάθε εκπαιδευτικός που γνωρίζει να χρησιμοποιεί τις Τ.Π.Ε δύνανται να δημιουργήσει ένα ψηφιακό διδακτικό σενάριο. Η δημιουργία του ψηφιακού σεναρίου απαιτεί γνώσεις στη διδακτική του μαθήματος, στις Τ.Π.Ε, αλλά και την προσωπική έμπνευση του / της εκπαιδευτικού, ώστε τελικά να παρουσιάσει μια πιο πλήρη μορφή διδακτικού σεναρίου.

Βιβλιογραφία

- Gijbels, D., Van de Watering, G., Dochy, F., & Van de Bossche, P. (2006). New learning environments and constructivism. The students' perspective. *Instructional Science*, 34, 213-226.
- Αμπελιώτης, Κ., Αποστολόπουλος, Κ., Γεωργιτσογιάννη, Ε., Γιαννακούλια, Μ., Κροκίδη, Ε., Προβατάρη, Σ., Σαΐτη, Α. (2007). Οικιακή Οικονομία Β Γυμνασίου. Βιβλίο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Αποστολόπουλος, Κ., Γεωργιτσογιάννη, Ε., Κανέλλου, Α., Σαΐτη, Α., Σδράλη, Δ., Τριάδη, Δ. (2007), Οικιακή Οικονομία Α Γυμνασίου. Βιβλίο Εκπαιδευτικού, Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Βοσνιάδου, Σ. (2006). Σχεδιαζόμενα περιβάλλοντα μάθησης υποστηριζόμενα από τις νέες τεχνολογίες. Αθήνα: Gutenberg.
- Γιαννούλης, Ν. Ι. (1993). Διδακτική Μεθοδολογία, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ζαγούρας, Χ., Δαγδιλέλης, Β., Κόμης, Β., Κουτσογιάννης, Δ., Κυνηγός, Χ., Ψύλλος, Δ. (2010). Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης. τ. 5 Κλάδος ΠΕ04 Β' Έκδοση. Πάτρα: ΕΑΙΤΥ.
- Καδιγιαννόπουλος, Γ., & Φαρσάρης, Γ. (2013). Οι δυνατότητες χρήσης των ΤΠΕ στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας. Στο Γούσιας, Φ. (επιμ.) Ηλεκτρονικά Πρακτικά Συνεδρίου Επιστημονικής Ένωσης Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας για τη Διάδοση των Τ.Π.Ε στην Εκπαίδευση με θέμα: «Η εκπαίδευση στην εποχή των Τ.Π.Ε.. Αθήνα. σ.σ. 1437-1442.
- Καδιγιαννόπουλος, Γ., Πανταζέλου, Ε., Φαρσάρης, Γ. (2014). Διαθεματικό σενάριο στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας της Β' Γυμνασίου. Στο Γούσιας,

- Φ. (επιμ.) Ηλεκτρονικά Πρακτικά Συνεδρίου Επιστημονικής Ένωσης Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας για τη Διάδοση των Τ.Π.Ε στην Εκπαίδευση με θέμα: «Η εκπαίδευση στην εποχή των Τ.Π.Ε.. Αθήνα. σ.σ. 428-435.
- Κουτρούμπα, Κ. (2004). Διδακτική εφαρμογή στην Οικιακή Οικονομία. Αθήνα: Σταμούλης.
 - Κροκίδη, Ε. (2004). Διδακτικές προτάσεις Οικιακής Οικονομίας. Πάτρα.
 - Μακρίδου – Μπούσιου, Δ. (2003). Θέματα Μάθησης και Διδακτικής. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
 - Ματσαγγούρας, Η. (2007). Στρατηγικές διδασκαλίας. Αθήνα: Gutenberg.
 - Ματσαγγούρας, Η. (2008). Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση. Αθήνα: Γρηγόρης.
 - Μικρόπουλος, Τ. (2006). Ο υπολογιστής ως γνωστικό εργαλείο. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
 - Φ. Ε. Κ 33. Τροποποίηση του Αναλυτικού Προγράμματος του Μαθήματος "Οικιακή Οικονομία" Γυμνασίου, τ. Β, 23-1-1998.
 - Φαρσάρης, Γ., & Καδιγιαννόπουλος, Γ. (2012). Η διαθεματική προσέγγιση των Μαθηματικών με την Οικιακή Οικονομία στη Β Γυμνασίου ως μέσο κατανόησης των εννοιών της βιώσιμης (αιεφόρου) ανάπτυξης και των περιβαλλοντικών δεικτών της. Στο Στεφανόπουλος, Ν., Μαρδίρης, Θ., Πήλιουρας, Π. (επιμ.) Ηλεκτρονικά Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου Πανελληνίας Ένωσης Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με θέμα: «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση-Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία στη σημερινή πραγματικότητα. "Η εμπειρία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος"». Θεσσαλονίκη.
 - Φύκαρης, Ι. (2010). Σύγχρονες διαστάσεις του διδακτικού έργου και ρόλου του εκπαιδευτικού. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.